

11. Шестакова Д. Конкурентоспособное портфолио как условие успешного трудоустройства / Д. Шестакова // Высшее образование в России. – 2012. – № 6. – С. 91-95.

Ляшов Н.Н.

Донбасский государственный педагогический университет

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ К САМОПРЕЗЕНТАЦИИ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ ЗАРУБЕЖНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Аннотация

Статья посвящена теоретическому анализу категории самопрезентации и аспектам формирования готовности студентов-филологов к самопрезентации в процессе изучения зарубежной литературы. Акцентируется внимание на этапах подготовки самопрезентации и ее формах.

Ключевые слова: самопрезентация, студенты-филологи, зарубежная литература.

Lyashov N.M.

Donbass State Pedagogical University

THE THEORETICAL ASPECT OF FORMATION OF READINESS OF STUDENTS-PHILOLOGISTS TO THE SELF-PRESENTATION IN THE PROCESS OF TEACHING FOREIGN LITERATURE

Summary

The Article is devoted to the theoretical analysis of categories of self-presentation and aspects of formation of readiness of students-philologists to the self-presentation in the process of teaching foreign literature. Attention is paid at the preparatory stages of self-presentation and its forms.

Keywords: self-presentation, students-philologists, foreign literature.

УДК 821.111(94)

СТАНОВЛЕННЯ ВОКЕРА ПЕРСІ ЯК РОМАНІСТА

Навроцька В.В.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

У статті описано шлях трансформації Вокера Персі як потенційного лікаря у романіста екзистенціального напрямку. Досліджено, що письменник черпав насагу в європейських колег та мислителів-екзистенціалістів. Уточнено окремі моменти його творчої біографії. З'ясовано, що автор зображував людину, що потрапила у нелегке становище в житті і повинна віднайти себе. Подано перспективи щодо подальших досліджень теми.
Ключові слова: екзистенціальний, скрутне становище, відчуженість, криза, науковий метод.

Постановка проблеми. Проблема духовного становлення особистості є центральною в літературі ХХ століття. Неприятливі зовнішні чинники часто призводять до духовного розлому, який є сприятливим ґрунтом для проявів страху, відчаю, самотності, страждання та роздумів про абсурдність буття, смерть, віру. Ці категорії знайшли відображення у творчості цілої плеяди письменників та мислителів екзистенціального напрямку Європи, однак неабияке зацікавлення цим світоглядом проявилось на теренах Сполучених Штатів Америки після Другої світової війни. Це потрясіння, яке пережило людство, стало переломним періодом та загострило значну кількість питань, пов'язаних з буттям людини.

Екзистенційна проблематика є актуальною для усіх часів, але особливо виразного звучання вона набуває під час кризи, коли буття опиняється на межі. Одним з письменників США, який глибоко пройнявся цією проблематикою, зокрема через нелегкі обставини власного життя, був Вокер Персі (1916–1990). Однією з цілей письменника було «американізувати» екзистенціалізм та через роман висвітлити проблеми буття людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчість Вокера Персі, як і творчість багатьох американських письменників кінця ХХ ст., ще мало досліджена в українському літературознавстві й практично не відома широкому читачу-кому загалу. Існує одне дисертаційне досліджен-

ня «Готична традиція у літературі США та її трансформація у творчості Вокера Персі» Ольги Білоус. Проте в Сполучених Штатах Америки до вивчення творчого доробку письменника долучилася ціла плеяда дослідників, серед яких особливо вагомими є праці Мартіна Лушея, Джона Едварда Гарді, Роберта Коулза, Майкла Блоуїна та Джея Толсона. Тому,

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Постать і творчість Вокера Персі – помітне явище в американському літературознавчому процесі 1950–1990-х років і потребує подальших розвідок вітчизняних дослідників з метою популяризації ідей письменника на теренах України та заповнення лакун у сучасному науково-дослідницькому дискурсі.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є проаналізувати шлях становлення Вокера Персі як романіста, який був натхнений ідеями письменників екзистенціального напрямку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вокер Персі народився 28 травня 1916 року в Бірмінгемі, штат Алабама. Він – нащадок заможного та знаного роду американського Півдня. Однак, впливовий статус родини не вберіг його прадіда і батька від самогубства. У 1931 році, через два роки після смерті батька, в автомобільній катастрофі загинула мати Вокера, а його та двох молодших братів усиновив двоюрідний брат батька Вільям Александр Персі, який працював адвокатом, був власником плантації, однак вважав себе поетом, хоча до цього часу залишається відомим його прозовий твір «Ліхтарі на набережній: сповідь сина плантатора» («Lanterns on the Levee: Confessions of a Planter's Son»). Дядько, який не мав власної сім'ї, з усією відповідальністю підійшов до виховання усиновлених племінників. Атмосфера у домі Вільяма Персі, де часто гостювали відомі тогочасні письменники, включаючи Вільяма Фолкнера, сприяла інтелектуальному та мистецькому розвитку Вокера.

Коли Персі виповнилося двадцять п'ять років, молодий чоловік зустрівся з глибокою кризою, на початку якої він був студентом-медиком та мав намір працювати у галузі психіатрії, однак відбулася трансформація його особистості, у результаті якої він почав займатися літературною діяльністю. Проте пройшло понад десять років перед тим, як у світ з'явилися його перші друковані праці, а майже два десятиліття – перед публікацією першого роману «Кіноглядач» (1961 р.).

Криза, з якою довелося боротися Вокеру Персі, торкнулася фізичної, особистісної та філософської граней життя. Вирішальним ударом був туберкульоз легень, що змусив його залишити кар'єру медика та провести два роки у санаторії у горах Адрондак на північному сході штату Нью-Йорк, у той час як його два брата пішли на війну. Незадовго до несподіваної хвороби, за умов чергового світового хаосу, пов'язаного із початком Другої світової війни, Персі також пережив смерть дядька Вільяма. Перед смертю дядька майбутній письменник упродовж трьох років вивчав психоаналіз Фрейда, намагаючись знайти пояснення самогубству батька та інших родичів по його лінії і зрозуміти, як можна покласти край цим безглузdim смертям, які принесли так багато болю йому та близьким людям.

До особистих переживань Персі додалася також філософська криза, яка безпосередньо вплинула на його бачення роману. Оскільки освіта письменника була пов'язана з природничими науками – у 1937 році Вокер Персі закінчив університет Північної Кароліни, у якому вивчав хімію, а у 1941 році здобув диплом магістра медицини у Колумбійському університеті, – науковий метод був домінуючим для нього. Саме під час хвороби, яка спричинила фізичну бездіяльність, Персі усвідомив обмеженість наукового методу.

Ситуацію, в якій опинився майбутній письменник, можна описати словами головного героя його першого роману, Бінкса: «До недавніх років я читав лише серйозні книги, тобто основні книги на головні теми... Впродовж тих років я був поза Всесвітом, прагнучи його збагнути. Я жив у своїй кімнаті наче Ніхто, який жив Ніде та читав фундаментальні книги, а заради розваги виходив на прогулянки у своїй околиці й іноді дивився фільм. Звісно, мені було байдуже, де я, коли читав «Всесвіт, що розширюється». Найбільший успіх у цій справі, яку називаю вертикальним пошуком, трапився одного вечора, коли я сидів у готелі Бірмінгема та читав книгу «Хімія життя». Коли завершив її, мені здалося, що основні цілі мого пошуку досягнуті, чи їх можна досягти теоретично, після чого я вийшов та подивився фільм «Це трапилося одного вечора», який був чудовим. Незабутній вечір. Єдина проблема полягала в тому, що із Всесвітом все зрозуміло, а от я сам залишився десь там. Я лежав у номері готелю, мій вертикальний пошук уже закінчився, проте мені далі треба було вдихати ще раз, і ще раз» [10, с. 60]. Як і Бінкс, Персі усвідомлював, що завершився його «вертикальний пошук», і що «треба вдихати ще раз, і ще раз». Це усвідомлення змусило молодого чоловіка вибрати інший курс свого життя.

Маючи багато вільного часу, він зацікавився творчістю Достоєвського, Камю, Сартра, Марселя, Гайдеггера, а особливо – К'єркегора, який переконав його у певній неспроможності наукового методу, «дивовижній обмеженості, яка полягає в тому, що цей метод може розповісти наскільки індивід схожий на іншого індивіда, але нездатний жодним словом описати індивіда як індивіда» [5, с. 8].

Після дванадцятирічного вивчення природничих наук Персі почувався як почувався К'єркегор, коли закінчив вивчати праці Гегеля: «Гегель пояснює усе, що відбувається під сонцем, окрім однієї незначної деталі: що означає бути людиною, яка живе у світі та має померти» [5, с. 6].

Свої сумніви щодо здатності науки пояснити основні таємниці людського буття Вокер Персі виклав у статті «Роман як засіб діагностики» («The Diagnostic Novel»), у якій він зауважує: «Вивчаючи медицину, я несподівано збагнув, що у науковому погляді на світ існує колосальна прогалина. Наука не може дати відповіді на запитання: що означає бути особистістю, котра живе у США у ХХ столітті?» [9, с. 42]. Якщо ця відповідь не лежить у площині науки, то хтось має її віднайти і це, на думку автора, місія письменника: «Якщо не вчений, то хто ж тоді здатний співвіднести себе із цією реальністю? І я зрозумів, що лише письменник, а зокрема романіст, у змозі це здійснити. Як не дивно, але саме твори

К'єркегора та Достоевського, що жили у ХІХ столітті, переконали мене у тому, що лише письменник, філософ-екзистенціаліст або романіст може дослідити цю сферу з усією пристрасною, серйозністю та надією, яку можна прирівняти до тієї, що живила геній Ейнштейна в його відкриттях, які показали непереконаливість ньютонівської фізики» [9, с. 43].

В інтерв'ю із Джоном Карром «Ротація та повернення» Вокер Персі зауважив, що людина, розуміння світу якої сконструйоване виключно на основі наукового методу, «бачить, що світ регулюється науковими конструкціями, однак вона сама є великою лакуною, величезним вакуумом» [2, с. 39]. Персі потрапив у скрутне становище, з якого його не могли вивести наукові знання, здобуті впродовж навчання.

Намагаючись знайти вихід із цього становища, Персі вдається до філософії та релігії, порівнюючи їх із соломинками віри, які може знайти людина, що тоне. Але якщо навіть вони допоможуть їй дістатися до берега, цій людині доведеться почати спочатку, що й означає віднайти себе. Не дивно, що Персі часто згодом змальовував скрутне становище особи, використовуючи образ Робінзона Крузо, однак не відважного, витривалого та прагматичного Крузо, але самотнього та пригніченого, яким був би будь-хто після пережитої корабельної аварії.

У своїх романах Вокер Персі зображує життя людини як подорож, а саму людину називає *homo viator* (мандрівник, блукач), запозичуючи цей термін у Фоми Аквінського. Автор стверджує, що екзистенціальна категорія алієнації (відчуженості) є давньою християнською доктриною, адже християнство вбачало у житті людини мандрівку у світі, що гине.

У цей кризовий період життя Персі був надзвичайно сприйнятливим до ідей К'єркегора, які виявилися певним проясненням та почали потрохи трансформували його світ. Європейські автори, літературні та наукові твори яких він вивчав, майже цілковито заповнили життя майбутнього письменника на деякий час. Слід відзначити особливе захоплення Персі зацікавленням європейських романістів метафізичними питаннями та їхньою здатністю розкривати філософські теми у художніх творах. Як письменник він найбільше завдячує саме європейським авторам. У Достоевського Вокер Персі навчився змальовувати персонажі, які одержимі ідеями та знаходяться у дуже скрутному становищі. Альбер Камю став взірцем лаконічної стислості та чіткості побудови речень, а Жан-Поль Сартр показав автору цінність аутсайдерства у ХХ столітті. Особливий вплив на Персі справили «Записки з мертвого дому» Ф. Достоевського та «Нудота» Ж.-П. Сартра.

Вокер Персі не відкинув науковий метод взагалі, але побачив, що ті сфери, які йому непідвладні, може заповнити мистецтво, а зокрема – роман, який, на думку автора, є цінним та може доповнити цей метод у дослідженні лакун, про які йшлося вище. Автор зацікавився антропологією «в європейському сенсі цього слова, поглядом на людину як таку, людину як людину» [2, с. 38], і цей інтерес, ймовірно, призвів до прийняття ним католицького віровчення. Тогочасні європейські мислителі-екзистенціалісти мали

для нього неабияку цінність, підходили його темпераменту та обставинам, адже ця філософська думка зосереджувала увагу на «конкретних життєвих ситуаціях, радше ніж абстрактних поняттях, скрутному становищі сучасної людини, яку непокоять почуття відчуженості, тривоги, відірваності від свого коріння та інші» [2, с. 45]. Тому Персі вважав цілком природним, що мислителі екзистенціального напрямку також писали п'єси і романи.

Саме інтерес до філософії став поштовхом до написання його першого роману «Кіноглядач», який отримав Національну книжкову премію у 1962 році та був спробою змалювати бунт двох молодих людей, Кейт та Бінкса, проти поверхневості та одноманітності сучасного життя. Популярність цього роману письменник пояснює тим фактом, що він перший американський романіст, який примкнув до своїх європейських колег, що вже впродовж тривалого періоду «говорили про відчуженість, говорили про людину, молоду людину, усі матеріальні потреби якої забезпечені, яка має благородне сімейне коріння, проте відчувається чужою» [5, с. 298].

З-посеред усіх інших інтенцій Вокера Персі щодо написання романів та філософських есе найвиразнішою була здійснити антропологічне дослідження людини у тогочасному європейському вимірі та «американізувати» екзистенціалізм. «Не зважаючи на те, що філософію у нашій країні зазвичай вважають сухим та абстрактним предметом, однією з особливостей сучасної європейської філософської думки є те, що у центрі її уваги знаходяться конкретні життєві ситуації, аніж абстрактні категорії. Зокрема, звичайно, вона здебільшого цікавиться скрутним становищем сучасної людини, яка заразилася відірваністю від власного коріння, відчуженням, тривогою та схожими недугами» [5, с. 3], – зазначає Персі.

Цікавим є співставлення Персі покликання лікаря і письменника, яке він здійснює на прикладі власного життя та життя А.П. Чехова (1860–1904), котрий також був лікарем і письменником. Він помічає одну спільну рису між цими професіями – діагностування недуги з метою вилікувати хворого. «...Великий геній Чехова привніс із медицини у літературу певний склад мислення, який значно послужив йому, а у моєму випадку він виявився просто незамінним. Я маю на увазі природну для лікаря установку діагностувати, а у кінцевому результаті, хочеться вірити, вилікувати. ... Я думаю про ... Чехова як літературного клініциста, патолога, котрий виявляє важку недугу своєї епохи» [9, с. 39], – зауважує Персі. Автор розуміє, що література та мистецтво найперше виконують пізнавальну функцію, але також вважає, що в його час «такий літературно-діагностуючий метод повинен ще більше відповідати художньому процесу. ... Адже у цьому випадку хворий – це сама наша культура» [9, с. 40]. Отже, це співставлення лікаря та письменника допомогло Персі чітко окреслити одне із головних завдань романіста, яке, на його думку, полягає в тому, щоб «назвати недугу, у весь голос оголосити про неї» [9, с. 40].

У своєму дослідженні творчості Вокера Персі Роберт Коулз зазначив, що «дехто, кому відомо його творчість, вважають його чимось більше,

ніж романістом чи есеїстом, радше філософом, людиною з особливим розумінням та гумором, людиною, котра допомагає читачеві зовсім по-іншому задуматися над життям» [4, с. 25].

Висновки і пропозиції. Отже, нелегким та тривалим був час становлення Вокера Персі як романіста, який був натхнений ідеями європей-

ських письменників і філософів-екзистенціалістів, та зображував у романах людину, що потрапила у скрутне становище, яке гостро пережив і сам автор. Дані дослідження знайдуть своє застосування в науково-педагогічній практиці та можуть стати поштовхом для подальшого вивчення творчої спадщини Вокера Персі.

Список літератури:

1. Білоус О. Ю. Готична традиція у літературі США та її трансформація у творчості Вокера Персі дис. канд. філол. наук: 10.01.04 «література зарубіжних країн» / Ольга Юріївна Білоус. – Київ, 2009. – 204 с.
2. Carr J. Kite-Flying and Other Irrational Acts: Conversations with Twelve Southern Writers / John Carr. – Louisiana State University Press, 1972. – 300 p.
3. Clark W. B. Pathologies of Modernism / William Bedford Clark // The Sewanee Review. – 1991. – Vol. 99. Issue 3. – P. 499-503.
4. Coles R. Walker Percy: an American Search / Robert Coles. – Boston: Atlantic Monthly Press, 1979. – 250 p.
5. Conversations with Walker Percy: [ed. by Lewis. A. Lawson and Victor A. Kramer]. – Mississippi: University of Mississippi Press, 1985. – 325 p.
6. Lauder R. E. Walker Percy: Prophetic, Existentialist, Catholic Storyteller / Robert E. Lauder. – Peter Lang, 1996. – 127 p.
7. Lawson L. A. Walker Percy's Southern Stoic / Lewis A. Lawson // The Southern Literary Journal. – 1970. – Vol. 3. Issue 1. – P. 5-31. University of North Carolina Press
8. Luschei M. The sovereign wayfarer: Walker Percy's diagnosis of the malaise / Martin Luschei. – Louisiana State University Press, 1972. – 262 p.
9. Percy W. The Diagnostic Novel / Walker Percy // Harper's Magazine. – 1986. – Issue 6. – P. 39-45.
10. Percy W. The Moviegoer / Walker Percy. – New York: Avon Books, 1982. – 191 p.
11. More Conversations with Walker Percy: [ed. by Lewis. A. Lawson and Victor A. Kramer]. – Mississippi: University Press of Mississippi, 1993. – 248 p.

Навроцкая В.В.

Дрогобычский государственный педагогический университет имени Ивана Франко

СТАНОВЛЕНИЕ ВОКЕРА ПЕРСИ КАК РОМАНИСТА

Аннотация

В статье описан путь трансформации Вокера Перси как потенциального врача в романиста экзистенциального направления. Исследовано, что писатель черпал воодушевление в европейских коллег и мыслителей-экзистенциалистов. Уточнено некоторые моменты его творческой биографии. Выяснено, что автор изображал человека, попавшего в нелегкое положение в жизни и ему нужно найти себя. По-дано перспективы относительно дальнейших исследований темы.

Ключевые слова: экзистенциальный, трудное положение, отчужденность, кризис, научный метод.

Navrotska V.V.

Drohobych Ivan Franko Pedagogical University

THE MAKING OF WALKER PERCY AS A NOVELIST

Summary

The article describes the way of transformation of Walker Percy as a potential doctor into a novelist of existential school. It has been researched that the writer drew inspiration from his European colleagues and philosophers-existentialists. Certain points of the author's literary biography have been specified. It has been clarified that Walker Percy depicted man in a serious predicament feeling the need to find their selves. The prospects concerning the possibility of further research have been presented.

Keywords: existential, predicament, alienation, crisis, scientific method.